

Президента України від 26.08.2021 № 447/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Text> (дата звернення: 27.03.2026).

9. Волинець В. Правовий аналіз Стратегії кібербезпеки України: деякі актуальні питання. *Публічне право*. 2025. № 2 (58). С. 45–52. URL: <https://www.publichne-pravo.com.ua/files/58/5.pdf> (дата звернення: 27.03.2026).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-621-1-58>

Шкелебей О. В.,

аспірант кафедри державно-правових і гуманітарних наук

Навчально-наукового гуманітарного інституту

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Адміністративне судочинство в Україні відіграє фундаментальну роль у забезпеченні ефективного захисту прав, свобод та інтересів людини та громадянина, однак виконання судових рішень залишається одним із найбільш проблемних етапів правозастосування. Незважаючи на наявність механізмів судового контролю за виконанням судових рішень, їх практична реалізація часто ускладнюється через наявні прогалини у процесуальному законодавстві та недоліками у правовому регулюванні взаємодії між судами й органами примусового виконання рішень. У зв'язку з цим актуальним є дослідження проблемних аспектів регулювання судового контролю за виконанням судових рішень в адміністративному судочинстві з метою підвищення його ефективності.

В адміністративному судочинстві виконання судового рішення, ухваленого за результатом розгляду справи за позовом до суб'єкта владних повноважень, є невід'ємною складовою реалізації принципу обов'язковості судового рішення та ефективного захисту прав, свобод та інтересів особи. Особливістю таких справ є те, що відповідачем, як правило, виступає суб'єкт владних повноважень, який після ухвалення судового рішення не на його користь набуває статусу боржника у виконавчому провадженні, що обумовлює підвищені вимоги до процесуальних гарантій належного виконання відповідного судового рішення.

Як обґрунтовано зазначається у науковій літературі, виконання судового рішення слід розглядати не лише як завершальну стадію адміністративного процесу, але і як складову принципу доступності правосуддя та обов'язковості судового рішення, а також як самостійну процедурну діяльність органів примусового виконання рішень і форму реалізації судового контролю. Подібні підходи підтримуються, зокрема, такими науковцями, як Д. О. Воронов [1, с. 60], А. А. Хребтова [2, с. 380], І. Черненко [3, с. 263] та ін., які наголошують на комплексному характері інституту виконання судових рішень та необхідності його системного нормативного врегулювання.

Одним із ключових процесуальних засобів забезпечення виконання судового рішення є судовий контроль за його виконанням, передбачений Кодексом адміністративного судочинства України (КАС України), зокрема статтями 381-1–383 [4]. Водночас аналіз відповідних норм дає підстави стверджувати про наявність істотної нормативної прогалини, яка полягає у відсутності імперативних підстав для встановлення судового контролю. Законодавець, надаючи суду право, а не обов'язок витребувати звіт суб'єкта владних повноважень про виконання судового рішення, фактично залишає це питання на розсуд суду без визначення об'єктивних критеріїв, таких як складність справи, соціальна значущість спору або ризик невиконання судового рішення.

Така невизначеність меж дискреції суду при здійсненні судового контролю призводить до формування неоднакової судової практики та порушує принцип правової визначеності як складової верховенства права. Навіть у категоріях справ, що стосуються соціальних виплат, де позивач потребує підвищеного процесуального захисту, встановлення судового контролю залежить від подання відповідної заяви заінтересованою особою, що не завжди забезпечує належну реалізацію її процесуальних прав.

Важливим етапом удосконалення процесуального регулювання стало доповнення Законом України від 21 листопада 2024 р. № 4094-IX КАС України, зокрема, статтею 382-3 [5], якою визначено порядок розгляду звіту суб'єкта владних повноважень про виконання судового рішення. Запровадження механізму постановлення ухвали про прийняття або відмову у прийнятті такого звіту, а також визначення критерію недостатності вжитих заходів для виконання судового рішення, сприяє підвищенню рівня правової визначеності та ефективності судового контролю. Крім того, встановлення можливості застосування штрафу до керівника суб'єкта владних повноважень, а також умов його зменшення або звільнення від сплати за наявності доказів вжиття всіх залежних заходів, відображає прагнення законодавця забезпечити баланс між принципом обов'язковості судового рішення та принципом справедливості.

Позитивним нововведенням є також поширення відповідальності на членів колегіальних органів суб'єкта владних повноважень, що дозволяє подолати явище колективної безвідповідальності, а також запровадження додаткових стимулюючих механізмів, зокрема нарахування пені та часткового спрямування суми штрафу на користь позивача [5]. Такі заходи мають на меті забезпечити реальне, а не формальне виконання судового рішення.

Водночас, попри зазначені позитивні зміни, КАС України не усуває проблеми формального виконання судового рішення, коли суб'єкт владних повноважень, подаючи звіт, фактично не відновлює порушене право позивача. Процесуальний закон не передбачає чітких критеріїв оцінки змістовної відповідності дій суб'єкта владних повноважень вимогам судового рішення, що створює можливості для зловживання процесуальними правами та повторного порушення прав позивача шляхом прийняття нових рішень з інших підстав.

Окрему увагу слід звернути на проблему співвідношення судового контролю та виконавчого провадження, що здійснюється у порядку Закону України «Про виконавче провадження» [6]. Відсутність у КАС України чіткого розмежування повноважень суду та державного виконавця призводить до конкуренції компетенцій або, навпаки, до виникнення ситуацій, коли жоден із суб'єктів не забезпечує належного виконання судового рішення. Така нормативна неузгодженість може спричинити самоусунення суду від здійснення судового контролю у зв'язку з відкриттям виконавчого провадження, що суперечить принципу обов'язковості судового рішення.

У цьому контексті заслуговує на увагу позиція Н. В. Глущенко, яка вказує на наявність проблем у сфері інформаційної взаємодії між органами публічної влади, що призводить до неефективності контролю та невиконання поставлених завдань [7, с. 127]. Зазначена проблема є актуальною і для взаємодії адміністративного суду та органів примусового виконання рішень, оскільки відсутність належного інформаційного обміну ускладнює реалізацію судового контролю.

Крім того, поза межами процесуального регулювання фактично залишається контроль за виконанням ухвали суду про забезпечення позову (ст. 156 КАС України), що суперечить завданню адміністративного судочинства щодо своєчасного та ефективного захисту прав особи. Відсутність механізмів реагування адміністративного суду на невиконання таких ухвал, навіть за заявою позивача, нівелює їх превентивну функцію та створює ризики настання незворотних наслідків ще до ухвалення судового рішення по суті розгляду справи.

Таким чином, незважаючи на певне вдосконалення процесуального регулювання, судовий контроль за виконанням судового рішення в адміністративному судочинстві залишається недостатньо ефективним. Вирішення цієї проблеми потребує закріплення імперативного

характеру судового контролю у деяких категоріях справ (наприклад, соціальних або справ, які становлять значний суспільний інтерес), визначення чітких критеріїв його застосування, а також забезпечення належної взаємодії між судом та органами примусового виконання рішень, що у сукупності сприятиме реальному виконанню судового рішення та ефективному захисту прав особи у публічно-правових відносинах.

Список використаних джерел:

1. Воронов Д. О. Особливості звіту про виконання судового рішення як елементу контролю за виконанням судових рішень адміністративних судів. *Актуальні проблеми держави і права*. 2025. № 107. С. 58–66. DOI: <https://doi.org/10.32782/apdp.v107.2025.8>.

2. Хребтова А. А. Особливості процесуальних форм контролю за виконанням судового рішення в адміністративному процесі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 3. С. 378–380. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-3/90>.

3. Черненко І. Практика застосування судового контролю за виконанням судових рішень в адміністративному судочинстві. *Юридичний вісник*. 2022. № 5. С. 261–266. DOI: <https://doi.org/10.32782/yuv.v5.2022.29>.

4. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#n9497>.

5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення положень про судовий контроль за виконанням судових рішень : Закон України від 21.11.2024 № 4094-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4094-20#n248>.

6. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>.

7. Глущенко Н. В. Сучасні проблеми адміністративного права. *Правові горизонти*. 2021. Т. 14. № 2. С. 124–129. URI: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/85377>.